

การพัฒนาป่าไม้โดยผ่านองค์กรประชากร

โดย

สุทธิ

มโนธรรมพิทักษ์

1. เรื่อง การพัฒนาป่าไม้โดยผ่านองค์กรประชากร

2. ชื่อผู้เสนอ นายสุทธิ มโนธรรมพิทักษ์
นักวิชาการป่าไม้ 6
หัวหน้าฝ่ายสถานีวนกรรม
สำนักงานป่าไม้เขตสงขลา

3. บทคัดย่อ

การพัฒนาทุกสาขา หากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนโดยส่วนรวมแล้วโอกาสที่จะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้นั้นเห็นจะเป็นไปได้อย่างยิ่ง โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติแล้วก็ยากยิ่งที่จะหวังว่าจะสำเร็จดังที่เคยได้ประสบมาแล้วในการอนุรักษ์เพื่อพัฒนาป่าไม้ ดังนั้นเห็นเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่กรมป่าไม้หรือหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนรับผิดชอบในเรื่องของทรัพยากรป่าไม้ ควรจะนำองค์กรของประชากร เช่น สภาตำบล โรงเรียน และวัด มาเป็นแกนนำในการร่วมกันพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยให้มีคณะกรรมการบริหารโครงการขององค์กรประชากรดังกล่าว เป็นผู้ดำเนินงาน โดยกรมป่าไม้สนับสนุนในเรื่องความรู้ทางวิชาการงบประมาณและอื่น ๆ ตามความจำเป็นของโครงการ ดังหลักการวิธีการที่ผู้เสนอเขียนไว้ในรายละเอียดแนบมานี้

อนึ่ง สำหรับเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เคยนำเสนอลงตีพิมพ์ในพงศาวดาร วารสารรายวัน ประชุมการป่าไม้ประจำปี 2524 มาแล้วครั้งหนึ่ง เสนอเข้าประชุมการป่าไม้ประจำปี 2527 อีกครั้งเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการประชุมในปีนี้เป็น การป่าไม้เพื่อพัฒนาชนบท

การพัฒนาป่าไม้โดยผ่านองค์กรประชากร

ปัจจุบัน การทำลายทรัพยากรป่าไม้ได้ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ แม้ว่าทางราชการได้มีมาตรการหลายอย่างหลายประการในการป้องกันรักษาป่า แต่ก็ไม่สามารถหยุดยั้งหรือสกัดกั้นการบุกรุกทำลายป่าให้หยุดชะงักลงได้ อันเนื่องจากสาเหตุหลายประการ แต่ที่สำคัญที่สุดเห็นจะได้แก่ปัญหาในด้านความต้องการของประชากร เช่นต้องการมีผู้สืบสกุล (การเพิ่มประชากร) ต้องการที่อยู่อาศัย ไม้แร้งาตุ และอื่น ๆ หรือจะกล่าวได้ว่าต้องการปัจจัยสี่จากป่านั่นเอง นี่แหละคือปัญหาหลักที่ผู้บริหาร นักวิชาการ หรือเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องน่าจะได้เห็นมาขบคิดในการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ว่าจะทำอย่างไร โดยวิธีใดจึงจะทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในกิจการป่าไม้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ โดยใช้หลักประโยชน์ร่วมคือพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างก็ได้รับประโยชน์จากพื้นที่ป่า ซึ่งจะนำไปสู่หนทางแห่งความสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ได้

หลักการ

การพัฒนาพื้นที่ป่าไม้โดยผ่านองค์กรประชากร (สภาตำบล, โรงเรียน, วัด ฯลฯ) นั้น น่าจะเป็นเรื่องหนึ่งที่ต้องกระทำอย่างจริงจัง โดยกรมป่าไม้เป็นผู้กำหนดนโยบายให้ป่าไม้เขต ป่าไม้จังหวัด ประสานงานขอความร่วมมือผ่านจังหวัด อำเภอ สภาตำบล โรงเรียนหรือวัด ซึ่งเป็นแกนนำที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น และใกล้ชิดกับทรัพยากรป่าไม้มากที่สุด จึงควรใช้แกนสำคัญอันนี้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ โดยให้สภาตำบลทุกตำบลที่มีพื้นที่ป่า - หรือที่สาธารณประโยชน์จัดวางโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ในรูปแบบของ Forest Park เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สวนป่าพื้นชุมชน หรือปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยกำหนดในหลักการดังนี้

1. ให้เขตและจังหวัดเป็นผู้ประสานงานร่วมมือกับสภาตำบลในการสำรวจพื้นที่ป่า จัดวางโครงการขึ้นในรูปแบบดังกล่าวข้างต้น เพื่อกำหนดไว้ในแผนพัฒนาตำบลตามแบบ กชช.1 ว่าจะกำหนดป่าใดหรือที่สาธารณประโยชน์แห่งใดมาเป็นพื้นที่ของโครงการ โดยให้สภาตำบลเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการเองซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมายแล้วนำเสนอโครงการนั้นเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัด (กชช.3)
2. เมื่อโครงการได้รับอนุมัติ ให้สภาตำบลตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการขึ้นมาชุดหนึ่ง โดยให้เขตและจังหวัดเป็นที่ปรึกษา
3. กรมป่าไม้สนับสนุนในเรื่องเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการและงบประมาณในการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ ตลอดจนการประเมินผลของโครงการ

4. ผลผลิตที่ได้จากการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ในส่วนหนึ่งให้นำมาพัฒนาตำบลหรือองค์กรนั้น ๆ และอีกส่วนหนึ่งนำเข้ามาเป็นรายได้รัฐ

ผลประโยชน์ที่ราษฎรในท้องถิ่นควรได้รับ มีดังนี้

1. การจ้างแรงงาน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
2. ผลผลิตที่เกิดจากพื้นที่ป่าไม้ที่ได้รับการพัฒนา
  - 2.1 รายได้จากผลผลิต ไม้พื้น ขอบป่า และอื่น ๆ ส่วนหนึ่งประมาณ 50% จะนำมาพัฒนาตำบลต่าง ๆ ในตำบลหรือองค์กรนั้น
  - 2.2 ให้ใช้ไม้หรือขอบป่าเพื่อกิจการสาธารณประโยชน์ในท้องถิ่นนั้นได้โดยผ่านความเห็นชอบจากสภาตำบลหรือคณะกรรมการบริหารโครงการ
  - 2.3 ให้ราษฎร เก็บหาผลผลิต รากไม้ เศษไม้ ป่าลายไม้ ได้โดยอยู่ในขอบเขตข้อกำหนดของสภาตำบลหรือคณะกรรมการบริหารโครงการ
3. ทำให้เกิดการพัฒนาชนบทให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลสะท้อนต่อความเป็นอยู่ของราษฎรก็จะดีขึ้นไปด้วย

รัฐได้รับผลประโยชน์ ดังนี้

1. ขจัดปัญหาการว่างงาน ลดปัญหาสังคม
2. เพิ่มเนื้อที่ป่าของประเทศ หากแต่ละตำบลทั่วประเทศมีโครงการ เช่นนี้ขึ้นทุกตำบล โครงการละ 2,000 ไร่ ไม่น้อยกว่า 3,000 ตำบล ก็จะมีเนื้อที่ป่าที่แน่นอนให้ผลทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 6 ล้านไร่
3. ช่วยในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น
4. ลดการบุกรุกทำลายป่าและงบประมาณในการป้องกันรักษาป่า เพราะป่าเหล่านี้จะถูกอนุรักษ์ไว้โดยสภาตำบล, โรงเรียน และวัด

เรื่องดังกล่าวนี้คงไม่ใช่เป็นเรื่องเพ้อฝันแต่ก็ใกล้ความเป็นจริงขึ้นมาบ้างแล้ว หากได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะประชาชนดังตัวอย่างที่จะนำมากล่าวคือ ป่าประชาชน หรือป่าสงวนแห่งชาติป่ากราด ตำบลสะทอน อำเภอหนองบัว จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ประมาณ 2,500 ไร่ ซึ่งได้ถูกอนุรักษ์ไว้โดยประชาชนที่นั่นมาถึงห้าช่วงคนแล้ว จนกระทั่งถึงปัจจุบันก็ยังเป็นป่าที่สมบูรณ์

ที่สุดแห่งหนึ่ง เท่าที่ผู้เขียนเคยประสบมา และท่านอดีตนายกรัฐมนตรีป้าไม้ (คุณพงศ์ โสโน) ท่านก็ได้ไป
ตรวจเยี่ยมและดูสภาพข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2524 ท่านก็รู้สึกชื่นชมมากในการที่ราษฎร
ได้ช่วยทางราชการป้องกันรักษาป่าแห่งนี้เอาไว้ และมีนโยบายที่จะจัดป่าแห่งนี้เป็น Forest Park
หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าต่อไปในอนาคต โดยให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารโครงการเอง
โดยกรมป่าไม้จะสนับสนุนในค่านงงบประมาณและเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนเทพา อำเภอ
เทพา จังหวัดสงขลา โรงเรียนชุมชนบ้านสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ซึ่งได้ปลูกสวนป่า
โรงเรียนขึ้นในเนื้อที่ 15 ไร่ และ 40 ไร่ ตามลำดับ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่น่ายินดีอย่างยิ่งในวงการป่าไม้

จึงเห็นสมควรที่กรมป่าไม้จะได้กำหนดเป็นนโยบายและหลักการเพื่อดำเนินงานโครงการ
ลักษณะนี้ขึ้นทั่วประเทศ โดยหลักการกว้าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น เมื่อประชาชนมีส่วนร่วม
รับผิดชอบในการอนุรักษ์สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ และได้รับผลประโยชน์แล้ว ก็ย่อมรักและหวงแหน
เป็นธรรมชาติอันคือ การเบียดเบียนของผู้ทำลายเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการป้องกันรักษาป่าเอาไว้ใน
ขณะเดียวกันก็พัฒนาพื้นที่ป่าไม้ควบคู่กันไปด้วย.